

”Castrénin ajatuksiin on helppo yhtyä”

Kansansivistysopiston historiaa tutkiva **Jenni Pätäri**, 34, pitää tärkeänä, että voi omalla työllään edistää tasa-arvoista ja oikeudenmukaista yhteiskuntaa.

MINUSTA TULI TUTKIJA, kun tein yleisen kasvatustieteen gradua Tampereen yliopistoon ja työskentelin samalla tutkimusavustajana tietokirjasarjahankkeessa, jossa tarkasteltiin aikuiskasvatuksen kenttiä ja kerrostumia. Yhteistyö toimittajien ja kirjoittajien kanssa sekä graduohjaajien tuki ja kannustus herättivät kiinnostukseni aikuiskasvatukseen, erityisesti vapaaseen sivistystyöhön. Innostuin sivistyksen ja tasa-arvon kysymyksistä ja siitä, miten aikuiskasvatusta vahvistaa niitä yhteiskunnassa.

JOS EN TUTKISI, työskentelisin todennäköisesti vapaassa sivistystyössä tai järjestössä. Toivon, että voin omalla työlläni edistää yhä tasa-arvoisempaa ja oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa.

AIKUISKASVATUSTIEDETTÄ TARVITAAN kansalaisuuden ja tasa-arvoisen yhteiskunnan perustaksi. Siitä puhui 1920-luvulla kansansivistäjä ja poliitikko **Zachris Castrén**, jonka työhön olen perehtynyt osana väitöstutkimustani. Hänen mukaansa yhteiskunnan tuli nojata virkeään kansalaiselämään, jonka edellytykset olivat yhteiskunnan ilmiöitä ymmärtävät ja niitä läpi elämän opiskelevat kansalaiset. Tähän tarvittiin sekä vapaata kansansivistystyötä että yliopistollista kansansivistysoppia ja niiden vuoro vaikutusta, kuten keskustelua ”päivän polttavista” poliittisista kysymyksistä.

Castrén vaati ”tieteellistä objektiivisuutta”, mikä tulkittiin poliittisen häivyttämiseksi. Varhaisemmissa kirjoituksissa sitä voi pitää enemmän tieteen keskustelevana ja argumentoivana henkenä, jonka tuli läpäistä yhteiskunta ja johon kansalaisten tuli kasvaa.

Suorituskeskeisen yritysyliopiston tavoitteiden vastaisesti castrénilaisiin pyrkimyksiin on helppo yhtyä. Castrénin ajatuksia kansansivistysopin ja

Tutkijan työ on yhteisöllistä: ”En puurra yksin, mutta välillä on tarpeen vetäytyä omaan rauhaan”, Jenni Pätäri sanoo.

kansalaiskasvatuksen yhteydestä olisi tarpeen vahvistaa nyt, kun ääriajattelu, epäoikeudenmukaisuus, suvaitsemattomuus ja keskustelemattomuus lisääntyvät yhteiskunnassa. Aikuiskasvatusta kuitenkin ajetaan rakenteellisesti alas yliopistoissa. Ristiriita tuntuu päättömältä.

TUTKIN VÄITÖSTYÖSSÄNI aikuiskasvatustieteen historiaa, esimerkiksi kansaa ja kansalaisuutta koskevia tieteellisiä ”totuuksia” tieteenalan historiassa. Rajaan tarkasteluni erityisesti kansansivistysopin vaiheeseen 1920-luvulta 1960-luvun loppupuolelle. Aineistoni koostuu esimerkiksi kansansivistysopin oppinnäytteistä, tieteenalan perustamisasiakirjoista ja 1920–1960-lukujen aikakauslehtikirjoituksista. Kysyn, millaista suhdetta yhteiskuntaan aineistoni rakentavat ja millaisena kansansivistysopin yhteiskunnallinen vastuu niissä näyttäytyy.

Tarkastelen kansansivistysopin tiedontahtoa: mitä aineistossa esitetään tieteellisinä totuuksina ja millaista maailmanjärjestystä totuudet tuottavat esimerkiksi kansasta ja kansalaisuudesta. On kiinnostavaa, miksi jotkin representaatiot eli esittämistavat ja niiden tuottamat järjestykset on hyväksytty totuuksina ja toiset on hylätty. Kysyn, millaista tilaa kansalaisen, myös tutkijan, identiteettityölle ja toimijuudelle, aineistot rakentavat.

Teen tieteenalan genealogista tutkimusta. Genealogia tarkoittaa nykyhetken historiaa. Lähestymistapani voi auttaa ymmärtämään, miten nykytutkijat merkityksellistävät kansalaisuutta tai kansaa tai miten niihin liittyvät tutkimusaiheet ovat ajautuneet marginaaliin. Tutkimukseni tuottaa ymmärrystä kansansivistystyön tutkijan yhteiskunnallisesta roolista sekä aikuiskasvatuksen tavasta olla tieteenala, mukaan lukien sen kamppailusta itsenäisenä tieteenalana.

Nojaan erityisesti ranskalaisen historioitsijan ja filosofin **Michel Foucault'n** genealogisiin lähestymistapoihin sekä sitä soveltaneiden tutkijoiden, kuten

Mitchell Deanin, Hannu Simolan ja Antti Saaren, tuotantoon totuuden historian näkökulmasta.

KUN EN TUTKI, hoidan luottamustehtäviä aikuiskasvatustieteen verkostoissa. Olen Aikuiskasvatuksen Tutkimusseuran tiedottaja ja osallistun Sivistystyön Vapaus ja Vastuu -ohjelman alueelliseen koordinointiin. Vapaa-aikaa jää vähän, ja vaikka työni on pääosin innostavaa, poden huonoa omaatuntoa perheeni ja ystäväni mutta myös itseni ja kuihtuneiden liikunta-harrastusten vuoksi.

Verkostoni

EquJust on Tampereen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa toimiva tutkimusryhmä ja lähiverkostoni. Tutkimusaiheemme keskittyvät tasa-arvoon ja oikeudenmukaisuuteen aikuis-, ammatti- ja akateemisessa kasvatuksessa. Tapaamme viikoittain, ja teemme aktiivisesti yhteistyötä suomalaisten ja kansainvälisten kollegojen kanssa. Tutkijoitamme ja eri toimijatahoja tuovat yhteen esimerkiksi Sivistystyön Vapaus ja Vastuu -ohjelma ja turvapaikanhakijoita osallistava Let's Work Together -toiminta.

Meillä on kollegoja muun muassa Virossa, Saksassa, Itävallasta, Sveitsistä, Kreikasta ja Etelä-Koreasta. Yhteistyömme ansiosta pääsin kevättalvella esimerkiksi vaihtoon Saksaan Wuppertalin yliopistoon.

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu (SVV) on vapaan sivistystyön yhteistyöohjelma, joka yhdistää tutkijoita ja käytännön ammattilaisia Suomessa. Se vahvistaa alan vuorovaikutusta, tutkimusta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Järjestämme tapaamisia ja opintopiirejä, kirjoitammekin yhdessä.

ESREA on Euroopan-laajuinen aikuiskasvatuksen tutkimusseura, joka järjestää verkostotapaamisia ja konferenssin joka kolmas vuosi. Minulle tärkeä on erityisesti siihen kuuluva aktiivisen kansalaisuuden verkosto.

Sarja vie aikuiskasvatuksen tutkijan arkeen ja verkostoihin. Sen tuottaa Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.

TEKSTI: TERHI KOUVO / KUVA: JENNI PÄTÄRIN ARKISTO